

Kmetijstvo.

Kmetijsko mlekarstvo.

Posebno okrog večjih mest, imajo kmetje navado, da prodajajo v mesto seno in slamo, češ, da tako hitreje dobe denarja. Tudi na Slovenskem se je semtertja že ta navada udomačila. Kmet navadno ne pomisli, da s tem največ škoduje kmetiji svoji. S takim postopanjem odtegne se kmetiji mnogo gnoja, katerega kmet nima nikdar dovolj. Tudi kmetovalec zamudi mnogo časa z vožnjo v mesto; čas je pa denar, kar pa navadno kmet dosti ne premisli. Zraven tega se pa le prerad predolgo mudi v mestu, poseda po gostilnicah in se tako privadi pijančevanju in pa še igranju.

Glavno pravilo za kmete mora biti, imej, kolikor je moč veliko lepe živine, kajti potem je dosti gnoja. Če je pa dosti gnoja, bode tudi dovolj krme in žita. Seveda preveč živine kmetovalec ne sme imeti, temveč le toliko, da je more dobro krmiti, kakor smo že mi razlagali.

Samo kislo seno z vlažnih travnikov in močvirja se sme prodati. Tako seno je le za konje, ne pa za krave. Konj pa seveda kmet ne more več imeti, kakor jih potrebuje za obdelovanje zemlje.

Napačno je pa prodajati deteljo in po sladko seno. Kmet, ki ima dosti sladkega sena in detelje, redi lahko dosti krav. Mleko od krav pa lahko proda; kjer pa mleka lahko prodati ne more, naj pa napravlja maslo in sir, za katere izdelke mu nikdar ne bode manjkalo kupca.

Če pa kmetje sami prodajo seno, s tem le podpirajo mlekarje po mestih, ki jim potem delajo konkurenco. To je gotovo kmetu le v škodo.

Prodajanje slame tudi ni koristno. Slamo se lahko koristno porabi za rezanico (škopo) in pa za steljo. Če se živini slabo nastilja, tudi ne bodo dobro vspevala in rada boleha.

Sicer so pa tudi mestni prebivalci na boljšem, če dobivajo mleka od kmetov, kakor od mestnih mlekarjev. V velikih mestih bi se iz zdravstvenih ozirov že ne smeli mlekarji dopuščati. Mleko s kmetov zlasti pa s planinskih krajev je mnogo boljše nego pa mestno, ker živina živi bolj na čistem zraku. V mestih že hlevi ne morejo biti umno napravljeni, temveč so mej zidovjem jako zaduhli, ker močno upliva na mleko.

Pa še neko drugo razvado imamo tukaj omeniti. V nekaterih krajih vozijo v mesto mleko gospodinje same. Mi ne tajimo, da je v marsičem bolje, če gospodinja sama prodaje in se prebivalci lahko zanašajo, da dobé poštenjše blago. Ali na količkaj večji kmetiji je gospodinja vedno doma potrebna. Vsaj je znan pregovor, da gospodinja drži hiši tri vogle, gospodar le jednega. Gospodinja se v mestu privadi tudi pijače, večkrat se rada po cele dopoldneve mudi v mestu. Znano je pa, če gospodinja začne pijančevati, da je še slabše nego bi gospodar. Če gospodinje ni doma, tudi deklet pridno ne delajo. Dobiček,

ki ga ima od hoje v mesto, se kmalu drugje izgubi. Zatorej je bolje, če pošiljajo gospodarji zanesljive posle v mesto. Seveda s tem še ni rečeno, da bi gospodinja ne smela nikdar v mesto. Še celo dobro je, če pride v važnih opravkih, ali pravilo to biti ne sme, posebno ne na srednejih in večjih kmetijah. Na manjših je seveda drugače, ker nimajo poslov.

Pa še nekaj družega imamo omeniti. Ženske, ki prodajajo mleko, naj bodo čisto oblečene, od kake umazane babe nikdo mleko kupiti ne bode maral. Snažnost je baš pri mlekarstvu jedno glavnih pravil.

Kmetijske raznoterosti.

Lucerna ali nemška detela. Poskušnje z lucerno ali nemško deteljo so prepričale, da na tem ni dosti ležeče, s katerega kraja da je seme. Kmetovalcu, ki kupuje seme, ni treba gledati na to, od kod da je, temveč le na to, kakšno da je.

Odprava mahu s travnikov. Mah se odpravi s travnikov, če se poškropi po travniku z raztopljino železne ali zelene galice. Travi pa ta tekočina ne škoduje.

Kako ravnati s krhkimi kopiti pri konjih. Krhka kopita pri konjih dobro izmij, potem pa s tolščo namaži.

Obrezovanje orehov. Orehov nikakor ne obrezuj po zimi, dokler je pričakovati še hudega mraza. Najbolje jih je obrezovati jeseni v septembru ali oktobru, da se rane pred mrazom že malo zaceli. Lahko se pa obrezujejo tudi pomladi, ko ni več mraza in še drevje ni poganjati začelo. Če pa obrezuješ, ko se je rast že začela, kako potem teče sok iz rane, kakor pri vinski trti.

Žveplana bela detelja. Nekateri sleparski trgovci imajo navado živati seme bele detelje. Tako seme je jako lepo videti, ali kali pa ne. Tako deteljo spoznaš, če je nekoliko vzameš, namočiš in poskusiš z lakmusovim papirjem. Če modri papir porudeči, je žveplana. Seveda bi bilo želeto, da bi se včasih taka semena tudi uradno preiskala in bi se sleparija kaznovala.

Sušenje čevljev. Čevlje dobro posušiš in se ti vendar ne stisnejo, če jih zvečer napolniš z navadnim ovsom. Zjutraj so čevlji že popolnoma suhi.

Poučni in zabavni del.

Solnčni mrak.

(Danska povest.)

Predsednik zbornice poslancev pozvonil je z zvončkom in rekel:

„Zbornici imam naznaniti, da je državni poslanec devetega volilnega okraja, posestnik Andrej Wolstrup iz Barlesa včeraj nenadoma umrl. V prvih vrstah ni bil mej udeležitelji tega parlamenta in mnogi ž njim niso bili zadovoljni. Toda bilo je prepričanje in pa gorečnost v njem. Na dan pogreba zbornica ne bode imela seje.“

Zbor je to naznanilo poslušal stojè.

„Prva točka dnevnega reda je,“ nadaljeval je — —.

Šlo je za neko neznatno stvar, in vpisani govorniki pripadali so k tistim, katerih govori bi bili pripravnici za preganjanja miši in podgan.

„Ker že stojiva,“ rekel je odvetnik Keller k svojemu tovarišu, gozdarju, „pojdite kar z mano, da zajutrukujeva. Na ta način se odtegneva dolgemu času, govornika poslušat.“

Gozdar je pripadal onim častitim zborničnim članom, ki porabijo kakeršno koli pretvezo, da se le odtegnejo obravnavam in v tem slučaju je imel kaj izvrstno pretvezo. Šel je hitro za odvetnikom v zbornično beznico, kjer se dobi poleg žganja tudi belo portsko vino.

„Počasi bodomo že krčmarja navadili malo, da bode vedel, kaj se spodobi“, opazil je odvetnik, ki je izpil pol kozarca. „To vino se vsaj piti more.“

Da praktično izrazi svoje soglasje, hotel je gozdar slediti odvetnikovemu vzgledu; ali vendar je hitro kozarec odtegnil od ust.

„Še predvčeraj sedel je Andrej Wolstrup ravno pri tej mizi in pil —“, reče gozdar.

„Pa ne belega portskega“, opomni odvetnik.

„Ne, bil je priprost mož. Ali če si videl tega korenjaka, kako bi si bil mogel misliti, da bode čez dva dni že mrtev.“

Gozdar pije.

„Mrtvoud vsacega izmej nas lahko zadene, prijatelj, nikdo ne ve, kdaj pride vrsta nanj.“

Gozdar je izrezal tri kosce iz svojega z angleškim sirom obloženega rženega kruha. Poslednja opazka mu ni ugajala.

„Andrej Wolstrup bil je neotesan in neuljuden mož,“ reče čez nekaj časa. „Razumeti ne morem, kako ste ga tedaj bili privili v odseku.“

Odvetnik se zasmije.

„To pa ima tudi svojo zgodovino,“ pristavi.

Misel, da zve kaj novega, je zopet izvedrila gozdarja.

„Vedno se mi je zdelo, da je mej vami in Wolstrupom nekaj posebnega,“ zakliče na to.

Odvetnik je razrezal jajce in ga pol pojedel.

„Priznajte, da ste radovedni gozdar,“ pristavi na to.

„Vsaj je pa tudi prokleta dolgčas notri,“ odgovori gozdar opravičevaje se.

„Dobro, še predvčeraj me je vezala beseda, ali danes je mrtev in lahko povem in pripovedovanje bode morda baš tako dolgo trpelo, da v zbornici stvar izčvekajo.“ Na novo je nalil kozarec in začel:

Prvi pot sem se sešel z Andrejem Wolstrupom v mladosti, ko smo še bili zadovoljni in veseli — in z neko resnostjo potegnil je z roko po temenu — ko smo še imeli goste lase, kjer je sedaj pleša. Poleti 1854. leta imeli smo solnčen mrak, ki je bil že naprej napovedan, ker je imel biti jeden trenotek popolen. Jaz sem bil ravno v Barlesu, kajti tam je moj stric bil pastor. Pripadal je oni vrsti ljudij, ki so posebno v prvi polovici tega stoletja na vse načine razširjevali omiko mej narodom. Vedno se je pritoževal, da so kmetje še toliko zaostali. Meni seveda na vsej stvari ni bilo nič ležeče, ali vendar sem rad ugovarjal. Citiral sem mu nekatere kitice, katere so se nedavno zložile v čast kmetom.

„Kaj vedo vaši prismojeni pesniki o kmetih,“ zaklical je. „Ne! Če kdo trideset let mej njimi živi, potem še le spozna ljubi narod. Mari ni sramota, da je sredi devetnajstega stoletja štirinajst milj od Kodanja, cela vas, kjer so vsi zbegani in prestrašeni zaradi napovedanega solnčnega mraka? Od kod prihaja neumna govorica, ne vem, ali nakrat so zbegani postali in govore o tem, da bode konec sveta.“

„To ni mogoče, strijc,“ zaklical sem.

„Ab esse ad posse valet consequentia“ (Od istinitega moremo sklepati na mogoče), odgovoril je. „Mej Kodanjem in Vordingborgom je še več reči, o katerih še tvoja filozofija niti ne sanja ne.“

To je bil udarec, — jaz sem se tedaj nekoliko pečal s filozofičnim berilom. Sam sem pa kmalu dobil najglasnejše dokaze. Zvečer šel sem po vasi okrog. Pred gostilno je bil prevrnjen voz in kup ljudi je stalo pred njem in blebetalo. Pavel Andersen, posestnik v tej vasi, bil je v Vordinborgu, pa se je tako napil, da je voz zavozil to pot v star jelšev štor ob vaškem tolminu. Voz se je prevrnil, njega pa so pobitega in krvavega odnesli v gostilnico.

„Pavel Andersen sicer nima navade piti,“ opomnil je vaški krojač.

„O, mislil si je pač, če bode tako —“ rekel je neki fant.

„Kaj si bode neki mar mislil?“

„Kar imamo, to imamo; kar pride, to pride“, opazi vprašanec modro.

„Saj morda tako ne bodo več dolgo, ko še moremo kaj vžiti,“ mislil je drugi.

„Bode že prišlo,“ rekla je stara baba, ki je bila v občinski ubožni hiši. „Saj stoji v koledru.“

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Ognjena zemlja. Ta potok pripada Argentini in Čileju in je še le malo preiskan. Le dva Francoza sta zadnji čas preiskala severni del. Prepričala sta se, da podnebje ni tako surovo, kakor se je mislilo. Rastlinstvo ni posebno raznovrstno, živalstvo je pa dosti bolje zastopano. Na otoku je mnogo železne rude. Na njem prebiva kacic 3000 Indijancev, ki so na nizki stopinji civilizacije. Hodijo nagi, in prebivajo v slabih kočah, živé se pa samo z lovom. Fizično so pa jako dobro razviti, veliki, močni in gibčni.

Gnomij, imenuje se nova kovina, ki so jo zasledili v niklu in kobaltu. Po svojih svojstvih je jako podoben poslednjima kovinama.

Riba — zidar. V rekah Severne Amerike dobi se riba, ki v vodi iz kamnov gradi gradičke za svoj zarod.

Borba ribe s ptico. V Bavangerfordu v Norvegiji so opazovali, kako je morski orel planil na ribo, ki je prišla na vrh vode, in vanjo zasadil kremplje. Močna riba se je spustila v dno in potegnila za seboj orla, predno je mogel iz ribe potegniti svoje kremplje.

Luna in ognjeniki. Prof. Palmieri je nedavno na neapoljski akademiji znanosti razlagal, da se je opazilo, da ognjeniki posebno bljujejo ob mlaji in ob polni luni.

zimi pustimo čebele v ulnjaku, moramo posebno gledati, da hud veter ne pride do izhodnih lukenj. Zavarovati se morajo panjevi, kolikor se da pred zimskimi viharji, posebno naj se izhodne luknje z deskami zavarujejo. Prazen prostor v panjevih naj se izpolni tudi s slamo ali pa mahom.

Dobro pa tudi ni, če po zimi solnce preveč obseva panje. Posebno če niso dobro zadelane izhodne luknje in jih obseva solnce, to jako vznemirja čebele in v panjih več živijo nego sicer. Posebno se pa ob solčnih dneh, dokler je še sneg, ne sme odpirati čebelam. Gorkota jih v velikem številu privabi iz panjev, da se izčistijo, ali navadno pri tem poginejo.

Seveda drugačne so razmere, če čebele prenesemo v gorko, temno klet. V taki kleti, če se v njej gorkota ne preminja, naj bode zunaj še tak mraz, čebele tudi dobro prezimijo. V tem oziru je seveda bolje, če jih imamo v ulnjaku, da jih lahko izpustimo vsak ugoden dan, kadar ni več snega in je dovolj toplo. Če jih pa imamo v kleti, pa mine že ugodni čas, predno jih ven znosimo in pri tem se pa še čebele jako vznemirujejo. Sicer se pa panjevi tudi morejo popolnoma mirno pustiti do pomladi. Večkrat so že čebele dobro prezimile popolnoma zakopane v rezanico (škopo). Iz tega vidimo, da so zavarovanje proti vetru in prepihu, gorkota in pa mir, glavni pogoji za dobro prezimljenje. Po zimi se čebele najbolje počutijo, če je v panjih vsaj 20° gorkote. Če je gorkota manjši, morajo čebele močnejše delovati, da si ohranijo, pridobe potrebno gorkoto. Če so čebele po zimi nemirne, kar se spozna iz tega, da močno šume, je temu najbrž krivo pomanjkanje vode, zraka ali pa medu. Mnogi čebelarji večkrat v panjih nastavijo razstresene satove, ali to je napačno. Čebele pa večkrat potem ne morejo od sadu do sadu in poginejo, če tudi je še med v panju. Dobro prezimijo čebele samo, če je satje lepo vkup.

Tudi je treba gledati, da miši ne preglodajo v panjeve. Mišji smrad je silno zopern čebelam. Miši so seveda posebno nevarne onim čebelarjem, ki imajo slamnate panjeve, kar pa pri nas ni dosti navada.

Ko se približuje pomlad, oživi se v panjevih novo življenje in znova se začne delovanje. Že v februarju začne matica pripravljati novo zalego in v marcu se izlete čebele, da se izčistijo, če so dobro prezimile in je vreme ugodno. To je pa vesel dogodek za čebelarja.

Poučni in zabavni del.

Solnčni mrak.

(Danska povest.)

(Dalje.)

Tedaj sem bil še mlad in sem še mislil, da se da ljudem kaj dopovedati. Iz stričevega pripovedovanja mogel sem uganiti, kaj so ljudje mislili. Poskusil sem jim, kolikor je moč jasno razložiti, da je res v koledru, da

solnce za kratek čas zatemni, da pa v njem ni nobene besede, ki bi opravičevala njih neumno praznoverje.

Nastal je molk.

Gledali so me, kakor bi bil z meseca pal.

„Prav imate!“ opazil je fant, kateremu se je zdelo umestno, upijaniti se, dokler je to še sploh mogoče.

„Prav govorite!“ rekla je na to stara baba, „me smo tako praznoverne.“

Šel sem svojo pot zadovoljen z doseženimi vspehi in sebi sem pripovedoval različne prijetne stvari o moči višje omike. Ko sem prišel domu, ponosno sem pripovedoval stricu, kaj sem doživel.

Smejal se mi je.

„Tako. Ti misliš, da si ga spreobernal,“ rekel je.

„Ne, le na videz ti daje prav, zadej ti pa osle kažejo in se ti smejejo.“

To me je užalilo in mislil sem si, da je morda kaj res na tem, kar govore o starih duhovnikih, kateri hočejo izobraževati svet, da jim manjka žive vere.

Zvečer srečal sem na potu omenjenega fanta, opotekal in zaletaval se je. Prišel je iz krčme. Gotovo je bilo, da se mu Pavla Andersena postopanje ni le v teoriji dobro zdelo. Ko je mene zagledal, stegnil je roki in se pripravljal imeti dolg govor. Beseda mu pa ni hotela gladko teči. Le par besed je spregovoril o Kodanjcih, ki vse hočejo bolje vedeti kakor drugi.

„Pa mi že vemo, kaj se je nam držati v Barlesu“, nadaljeval je in dalje se opotekal.

„Sicer pa“, pristavil je, ko se je nakrat obrnil, kakor bi hotel dati kako novo pojasnilo, „sicer pa sam more čitati, saj je v koledru.“

Stvar me je jela zanimati. Tedaj sem se mnogo pečal s podvojenjem zavednosti — kakor se to učeño imenuje. Tukaj imamo dober vzgled pred seboj, kakeršnega bi si lahko ne dobil.

Koledar je bil, na katerega so se sklicevali, ko so iz lastne zaloge pridejali prazne vere; v primeri s tem, kar so pridejali, je pa koledar bil ob vso veljavo. Spoznavati sem začel, da stričevo dvomljenje ni bilo popolnoma utemeljeno. Ta fant je dobro označil stališče vse vasi! Kar so se ti ljudje v glavo vtepli, tega jim ne preženeš.

Najbolj čudno se mi je pa zdelo, da so vzlic trdni veri, jako mirno pričakovali, kaj da pride. Ta ali oni se je res malo bolj napil, ali večina je bila ravnodušna proti neodvrljivi osodi.

Samo v ubožni hiši je bil velik strah. Bila je grda luknja, polna špranj v stenah in napolnjena s smradom po trohljobi in plesnobi; ali ženske, ki so bivale v njej, so se trdno držale življenja kakor mačke. Pomenljivo je bilo, da je vest o koncu sveta prihajala baš od njih.

Tako s strahom pričakovani dan je napočil. Iz radovednosti šel sem dopoldne mimo ubožne hiše. Videl sem vse štiri ženske sedeti okrog praznega kavinega kotla, čitale so druga za drugo sedaj iz neke pesmarice, sedaj iz tenkega, majhnega, umazanega zvezka, katerega listi so bili že precej obrtni. Skozi odprto okno, sem je vprašal,

kaj da beró. „Ciprijana!“ odgovorila je jedna. „Ni moč vedeti, kaj najbolj pomaga.“

Novo podvojenje zavednosti! Predno sem se mogel dovolj načuditi, zaslišim nov surov glas za menoj.

„Stare prismode ste!“

Obrnil sem se okoli. Te besede je bil izpregovoril širokopleč kmet v novi lepi suknji s temnomodrimi zapestniki. Njegovo čelo je bilo lepo in je kazalo, da je prebrisan, njegov pikast obraz z rudečo brado pa je kazal surovost in trmo, zato je nikomur že prvi pogled ni ugajal.

„Od kar si posestnik, hočeš o vsem imeti svojo misel, Andrej Wolstrup,“ odgovorila je dolgočasno stara baba. „Le počakaj, da bode ura najst, pa bodeš drugače govoril.“

Položila je Ciprijana na stran in vzela zopet pesmarico.

„Vi ste prismode!“ ponovil je kmet. Videlo se je, da rad zabavlja.

Šel sem dalje gori po cesti, kmet je pa šel za menoj. Če tudi se mi ni zdel privabljev, vendar me je veselilo začeti ž njim razgovor. Očividno je tega pričakoval, kajti pogledaval me je po strani.

„Vse selo je zbegano“ rekel sem.

„Same prismode so,“ odgovoril je blizu tako, kakor poprej.

„Veseli me, da sem dobil pametnega moža“ rekel sem, da bi dalje govorila.

„Jednega, ki vsake bedarije si ne da natvezti,“ odgovoril je surovo.

Še dalje se razgovarjati ž njim, se mi ni zdelo potrebno, zato je sem umolknil. Pogledal me je po strani. Ko je videl, da mu ne mislim odgovoriti, je nadaljeval.

„Neumnosti, katere si izmislijo učenjaki, se tudi vselej ne verujejo.“

Jaz nisem več dvomil, da je v njem nekaj hudobnega in sovražnega, kar se je hotelo izsuti. Ker ni bilo dostojnejšega, je pa bilo meni namenjeno. Jaz sem pa še vedno molčal, kar ga je še bolj dražilo.

„Mlinarica je noseča,“ rekel je. „Vi ste dijak, in bode pač lahko povedali, če bode sedaj tudi imela dvojčke.“

Rekel sem mu, da preveč zahteva, posebno od mene, ki se učim pravoznanstva.

„No — kar se pa tu gori godi“, rekel je in zasmehljivo pokazal proti solncu, „to pa že za več let naprej prerokujete in tiskate v koledre. — Sleparija.“

To me je najbolj osupnilo, izmej vsega, kar sem doživel povodom tega solnčnega mraka. Če sem sedaj molčal, molčal sem le zato, ker od samega začudenja nisem vedel, kaj bi rekel.

„V tem trenutku pride k nama sin tamošnjega gozdarja, ki je bil moj dober prijatelj.“

„Tukaj je kos očrnelega stekla“, zaklical je in podal steklo. „Pa rajši prizor s hriba oglejmo. Oh, ali ste vi, Andrej Wolstrup? Ali ste še na starem stališči?“

— „Stališče — sleparija,“ odgovoril je trmasto bodoči državni poslanec za deveti volilni okraj. Z jezimi očmi je pogledal črno steklo. „Stare babe gledajo v pesmarico, mladi prismodeži pa v ta črna stekla. Andrej Wolstrup pa pojde na njivo orat.“

Šel je dalje svojo pot proti svojemu domu.

Gozdarjev sin mi je pripovedoval, da je Andrej Wolstrup ubog prišel v Barlese in stopil v službo pri Mortena Olsena vdovi. Čez jedno leto je vzel vdovo in je postal najbogatejši posestnik v vasi. Duh prevzetnosti, ki se je dotedaj skrival, se je sedaj jasno pokazal. V občinskem svetu in sploh povsod je hotel ravno nasprotno, kakor so drugi hoteli. Ker mu je jezik dobro tekkel, je kmalu vladal vse.

S tem še ni bil zadovoljen. Njegovo veselje je bilo nasprotovati. Po mnenju mojega prijatelja zaradi tega, da je vsej vasi nasprotoval, ni hotel verjeti, da bode konec sveta, da še celo tega ne, da bode mrknilo solnce. „Vidite,“ nadaljeval je gozdarjev sin, „tam res žene sam konje na njivo, ko vsa vas doma sedi.“

Midva sva začela neki drug govor in šla na hrib pred vasjo. Ura je bila najst. — Kakšen je solnčen mrak, je itak znano, ali ta je bil poseben. Bilo je, kaka bi se bila razgrnila temna obleka po zemlji. Ker je tema svetlo solnčno pločo skoro popolnoma pokrila, tako da se je ob straneh videl le bledorumeni, slabo bliščeči krog, mi je res bila nekaka tesnoba pri srci.

(Konec sledi.)

Novice.

Deželni zbor kranjski.

V deseti seji dne 31. marcija izročje se kakor po navadi došle peticije dotičnim odsekom, na to pa utemeljuje pol. vitez Langer svoj samostalni predlog glede pridelovanja ameriških trt v trtnicah na Grmu. Vinogradi so opustošeni, treba je torej vinogradnikom ne le s podporami prihiteti na pomoč, temveč treba je med nje deliti tudi ameriške trte, da zasajajo ž njimi vinograde. V ta namen zasadi naj se en hektar zemlje na Grmu. Stroški bi znašali 500 gld. Predlog izroči se finančnemu odseku. Posl. Šuklje utemeljuje obširno svoj samostalni predlog glede uvrščenja cestnih prog Toplice-Valtavas in Toplice-Podturn v vrsto deželnih cest. Poudarja, da je to potrebno v korist in prospeh kopališča v Toplicah in pravi, da je z ozirom na rentabiliteto dolenske železnice neobhodno potrebno, da se ceste v Belokrajini zboljšajo, ker le takrat bo železnica donasala koristi dotičnim krajem, če se bode lahko dovažalo do nje. Obžaluje tudi, zakaj se ni izvel sklep deželnega zbora z dne 17. novembra 1890 glede črnomaljske ceste. Popisuje prav obširno slabo stanje cest v žužemberškem trebanjskem in mokronoškem okraju in poudarja potrebo poprave teh cest. Deželnemu odboru priporoča torej, da v korist ljudstva poprime za delo in nasvetuje, da se njegov predlog izroči upravnemu odseku. Deželni glavar Detela opravičuje deželni odbor ter pravi, da se načrti glede omenjene ceste zato še niso izdelali, ker so bili inženirji letos preveč z delom preobloženi. Predlog izroči se nato upravnemu odseku v pretres in poročanje. V imenu finančnega odseka poročajo: 1.) Posl. Klun o računskih sklepih utanovnih

sebno naj se skrbi, da se gnojnica odteka. Če gnojnica zastaja, če tudi pod steljo, se narejajo škodljivi plini. Krave v mokrih in nesnažnih hlevih rade povržejo, teleta dobe drisko.

5. Hlevi naj ne bodo premrzli ne pregorki.

V hladnih hlevih živina hujša in boleha. Če je hlev pregorak, pa živina slabo prebavlja. V gorkih hlevih se tudi živina pomehkuži. V pregorkih hlevih je zrak navadno slab, ker se gnoj in gnojnica prehitro razkrajajo, zaradi tega v takih hlevih živina rada boleha in tudi mleko ni dobro. Najbolje je, če je v hlevu 14—16° C. gorkote. Nikakor je ne sme biti manj nego 12°, in ne več nego 18°. Pregorki hlevi naj se dobro prevetrujejo.

5. Hlev naj bode prostoren.

Premajhen hlev se prehitro napolni s škodljivimi plinovi. Vsaka krava pa mora imeti tudi toliko prostora, da lahko leži. Hlev naj bode 3—4 metra visok, za vsako kravo naj se odloči 1½ meter širine in 2½ metra dolžine.

7. Svojim kravam privošči dovolj svobodnega gibanja.

Živali, ki so zmirom v hlevu oslabe in se omehkužijo in rade boleajo za tuberkulozo. Krave in teleta se morejo večkrat izpustiti iz hleva, da se sprehodijo, če se ne gonijo na pašo.

8. S kravami lepo ravnaj.

Če s kravami grdo ravnaš, si sam na škodi, ker imajo krave manj mleka. Krava je jako občutljiva in grdo ravnanje ima slabe posledice gledé na množino mleka in pa gledé na zdravje.

9. Krave, ki molzejo dobro krmi.

Krave, ki molzejo morajo dobivati več in boljše piče. Krmi jih vedno toliko, da ostanejo lepo rejene in vendar ne odebelé. Potrebno je enakomerno krmljenje. Če kravi nekaj časa daješ slabšo in manj hrane, imela bode takoj mnogo manj mleka, kar se pa dolgo ne popravi, če jo tudi začneš bolje krmiti.

10. V vsem gledaj na točnost in red.

Kravam se mora vedno ob istem času dajati jesti in ravno tako se vedno ob istem času morajo napajati in mlesti. Krave se tako navadijo tega reda, da so jako vznemirjene, če se ta red spremeni. To se pokaže takoj v tem, da imajo manj mleka. Tudi ne smeš pri kravah takoj od jedne krme preiti na drugo, to bi prehudo motilo njih prebavljanje. Na vsako spremembo morajo se polagoma privaditi.

Kmetijske raznoterosti.

Shranjenje sadja. Lepše hruške ali jabelka je dobro, če zavijemo v svilen papir, kajti potem se dobro ohranijo. Tako tudi delajo trgovci s finim sadjem. Predno pa sadje tako zavijemo, moramo počakati, da se dobro osuši, ker sicer v papirji plesne in se ne ohrani lepo.

Krmljenje z repo. Če kravam dajemo mnogo repe, je potem surovo maslo pretrdo in tudi prav okusno ni. Temu se pa pride v okom, če se kravam z repo daje debelo zmlete ovsene moke ali pa pšeničnih otrobij.

Ravnanje z biki. Dobro je, da skrbimo, da ostane bikova koža čista. Zaradi tega ga moramo večkrat s česalom ali kartačo čistiti, po letu pa tudi izpirati. Skrbeti je pa tudi posebno pri mladih bikih za dovoljno gibanje. Zato je pa dobro, če jih včasih vprežemo in delamo ž njimi, toda k večjemu pol dne. Če bi z bikom dalje delali, bi se preveč utrudil in to bi škodovalo njegovemu pravemu namenu. Če pa z bikom ne delamo, peljati ga moramo vsaj vsak dan jedno uro okrog, da se sprehodi.

Kako se surov krompir poskusi, če je dober? Prereži ga, in drgni oba kosa drug ob drugo, če se bodeta oba kosa sprijemala in bodeta jela kazati neke pene, je krompir dober. Če pa pri tem drgnenju od krompirja kapne le kapljica vode, je pa gotovo slab. Tako poskušajo krompir Angleži.

Poučni in zabavni del.

Solnčni mrak.

(Danska povest.)

(Konec.)

Šla sva dalje in nisva opazila, da sva zašla na kos razorane zemlje. Nakrat zasliši nekako tožno in čudno klicanje. Nikdar poprej, nikdar pozneje še nisem kaj podobnega slišal in tudi nikdar nisem dobil tako dobre predstave o tem, kaj je strah, pravi strah. V slabi svetlobi šla sva za tem glasom.

Bil je Andrej Wolstrup, ki se je valjal na tleh in zdihoval.

„Ne požri me,“ slišala sva klicati, ne loči me od hiše in posestva! — Oče naš, kateri si v nebesih — ki — o očenaš sem pozabil. Ne požri me, ne daj odpreti zemlje pod menoj in učil se bodem ne le katekizma, ampak tudi psalme.

In zopet je priklonil svoj obraz k zemlji.

To je bilo novo iznenadenje. Poprej je zaničeval stare babe in se šalil iz koledra. Sedaj ko bi se na lastne oči lahko prepričal, je pa preskočil koledar in veruje starim babam.

Tega se pa jaz nisem takoj domislil. Javkanje je bilo preotožno. V tem se je na jedni strani solnca razširil svetel rob. Pogledal sem svojega prijatelja. Bil je bled kakor kreda. Moja barva gotovo ni bila nič boljša. Kakor bi se bila zgovorila, oba sva se strašno zasmejala. Andrej je pa naju ves zmeden jako divje pogledal.

„Ali se tako bojite solnčnega mraka, Wolstrup?“ rekel je moj tovariš, da je le nekaj rekel.

Andrej Wolstrup gledal je naju gotovo četrto minuto, ne da bi bil naju spoznal. Z vsako sekundo je bilo več svetlega solnca, mrak je hitro pojemal. Nakrat mu je bil položaj jasen. Na njegovem obrazu se je izražala taka zadrega, sramota, prevarjenje in jeza, da sva se morala zopet začeti smejati. Sedaj je bil najin smeh tudi v resnici pristen.

Njegove oči so se nekako posebno zasvetile, iz njih je sijala jeza, razburjenost, strupeno sovraštvo. — Mi dva sva se dalje smejala.

„Ti dijaki so prismode, ki se hočejo v vse mešati,“ rekel je z glasom, tresočim se od jeze. Na peti se je zasukal in šel je svojo pot, ne da bi se bil zmenil za konje, ki so mirno stali.

Zvečer istega dne sem šel v Kodanj. Ker je moj stric jeden mesec potem umrl, nisem več prišel v Barlöse.

Na Andreja Wolstrupu nisem več mislil, celo ime njegovo mi je ušlo iz spomina. Napočil je nov čas in kmet je ž njim napredoval. Po vsej deželi začele so se snovati ljudske velike šole. Ko sem nekega dne v vse drugem kraju dežele slišal proslavljati napredek kmetov v neki pesmi, spomnil sem se dogodka v Barlösu.

Priznati moram, da se nikakor nisem spomnil več tega dogodka, ko sem kake dve leti pozneje čital, da je levica v novem poslancu devetega okraja dobila silovitega boritelja, jednega najnespravljivejših izmej nespravljivih. Čital sem njegove govore, samo zaradi tega, ker me je njih vsebina zanimala.

„Ogenj“ bil je v njih, kakor je pred kratkim omenil predsednik. Najbolj sem se temu čudil, da je govornik vzlic majhnemu znanju imel tako dobro razvit taktični presodek, da je takoj našel slabe protivnikove strani. Kjer je njegov pravi kmetski dovtip zbudel, tam je bolelo. Jaz sem se malo pečal s politiko, ali ta čuden mož me je zanimal.

Mej sedanjim zasedanjem prišel sem jaz v državni zbor, ker je umrl asesor Blichfeld. Prvi govornik, ki je govoril, ko sem jaz prišel v zbornico, bil je Andrej Wolstrup. Ko sem zaslišal ta kmetski jezik, precej sem spoznal moža. Bil je tisti, pa vendar ne tisti. Prevzetnost in pa zaupanje v samega sebe, bili sta postali bolj duhoviti, če se smem tako izraziti. Na njem je bliščal bakreni lesk prave strasti. Ko je govoril o krivici, katero dela ministerstvo polnoletnemu, suverennemu narodu, spomnil sem se nehote s sovraštvom napolnjenih besed proti „učenima“, ki sta ga presenetila v trenutku njegove slabosti. Bila je prav tedanja nevolja, ki mu je bliskala iz oči, ko je govoril. Kolikr sem jaz mogel sklepati, je ravno tako, kakor je tedaj kot najbogatejši mož v vasi si hotel pridobiti veljavo s tem, da ni verjel koledru, pozneje bil baš tedanji njegov poraz prva iskra, ki je zanetila sovraštvo proti omikancem. Pa sovraštvo ravno tako bistri zmožnosti kako ljubezen, morda še bolj. Andrej Wolstrup je bil vsekako pomenljiv mož, ki nikakor ni sedel v zbornici le za to, da je bil jeden več.

Očividno me je spoznal. V dvorani se me najskrbnejše izogibal. Ali v tem slavnem odseku sem prišel ž njim vkup. Mej drugim smo se imeli posvetovati o tem, da se tudi Danska vdeleži ekspedicije, ki pojde drugo leto v Novo Kaledonijo opazovat Venerin prehod pred solncem. Od več strani se mu je skušalo priti do živega, ali on je ostal trdovraten, kakor vselej. Sedaj sem jaz dobil besedo. Spomnil sem se dogodbe na njivi, ko je

solnce mrknilo. Povedal sem, kar se mi je povedati potrebno zdelo, končal sem pa, da se čudim, da častiti član odseka hoče pomračiti veljavo Danske, ko je vendar sistematični nasprotnik vsacega mračenja.

Vsi so se začudeno pogledali, mislili so si pač, da je to slab dovtip. Wolstrup ga je pa razumel. Njegov obraz je pobledel pod rudečo brado. Ker je zbornica imela večerno sejo, so se odsekova posvetovanja pretrgala. Ko sem odhajal, prijela me je za roko trda roka in me držala kakor vijak. Obrnil sem se okoli.

„Molčite“ rekel je z zamolklim glasom; „pa vam pridobim dovoljenje“.

„O tem ne pride več niti jedna beseda iz mojih ust,“ odgovoril sem mu, „za to vam dam svojo roko.“

Dal sem mu roko. Sedaj je on povzdignil oči. V njih je bilo ono strašno sovraštvo, kakor vselej.

„Pustiva to!“ odgovoril je. Potem je pa šel, ne da bi se bil kaj poslovil. Ko je storil nekaj korakov, se je nazaj obrnil in rekel:

„To je torej pogodba, ki naju oba veže.“

V odseku je drugi dan presenetil svoje somišljenike z zagovarjanjem dovoljenja. Da stranka ostane složna, so se njegovi privrženci udali, in če se prikaže drugo leto danska zastava v Kaledoniji, je to zahvaliti solnčni mrak 1854. leta.

Nekaj dni pozneje je imel Wolstrup jeden najhujših govorov proti znanosti in omiki. Prekosil je celo samega sebe. Proti meni se je pa v bodoče vedel, kakor da me ne pozna. Radoveden sem bil, kako se bode razmerje dalje razvilo — —.

„Glasovanje, gospoda moja“! zaklical je jeden strankin zganjačev, ki je hitro šel skozi gostilniško sobo, da dobi še one poslance, ki stoje po raznih hodnikih.

„Dobro ste jo zadeli, gozdar!“ reče odvetnik. Ravno tako dolgo je čvekalo, da ste mogli slišati vso dogodbo. Daljši razvoj je odpadel, kajti prišel je mrtvoud. Sedaj pa še izprazniva kozarca v Wolstrupov spomin.“

Poučni in zabavni drobiž.

Izumljenje kompasa. Iz starih kitajskih knjig je razvidno, da so v Kitaju že poznali mornarji magnetno iglo 2100 let pred Kristusom, torej še pred Abrahamom.

Sila nijagarskega slapa. Neki inženir je izračunal, da voda, ki pada čez nijagarski slap ima sile nič manj nego 16 milijonov konjskih močij. Koliko koristi bode imela od nje obrtnija, če se posreči ta ogromna sila kdaj električnim potom prenesti v tovarne, da bode gnala kolesa.

Dvenoga mačka. Neki francoski učenjak poroča zanimive podrobnosti o mački, ki je imela le zadnji dve nogi. Ne gledé na to pomanjkljivost je mačka se hitro premikala, skakajoč kakor avstralijski kengur, opirajoč se tudi na rep. Večkrat je imela po dva mladiča, ali vselej je bil jeden normalno razvit, drugi pa je imel le dve nogi.

Žvižgajoči jezik. Prebivalci Kanarskih otokov ne dajo z žvižganjem le raznih znamenj, temveč so si z žvižganjem sestavili popoln jezik. Kanarca se torej s samim žvižganjem lahko pogovore o vseh pri njih navadnih stvareh.